

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми викинеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — 3 Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год пополудни

Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Австро-угорська угода довершена.

(X) Саме перед закінченєм старого року н. ст., справді в останній хвилі, запало у Відні рішенє в справі австро-угорської угоди. Всі чинники міродайні були в роботі, щоби довести до рішеня. Вельми знаменною і для ваги сеї справи замітною подією була ся обставина, що наслідник престолу, архикнязь Франц Фердинанд, в часі тим відвідав міністра-президента д-ра Кербера. Не знаємо, що було предметом розмови їх, бо се держать в строгій тайні, о скільки візита архикнязя стоїть в звязи із справою угоди, над якою в президії міністрів як-раз тоді відбувала ся нарада, однак нема сумніву, що архикнязь із свого боку вдавав ся в ту справу. В вечер тогож дня відбула ся під проводом цісаря коронна рада, в якій взяли участь обидва міністри-президенти на виразне бажанє монарха до компромісу, про який опісля по сій спільній авдієнції др. Кербер при участі міністра скарбу Бем-Баверка пересправав з Сельом. Угорський міністер скарбу Люкач, котрий тимчасом вже був відїхав до Пешту, висловив свій погляд опісля телефонічно. Після сеї міністерської конференції прийнято перед 10. годиною вечером сей посередній проєкт, який видавав ся ще о 7-ій годині неможливим, так що тепер вже нема сумніву, що угодові пересправи поміж обидвома правительствами монархії будуть довершені.

Про зміст сего компромісу нема ніяких вістей, позаяк обидва правительства обов'язали ся поки-що. се удержати в строгій тайні. Одначе в добре поінформованих кругах думають, що вихід з сеї справи найдено тим способом, що з пересправ вилучено справи конверсії ренти і виплати готівкою.

Троха світла на сю справу кидає новорічна промова Селя, виголошена по новорічних бажаннях зложених ему ліберальним сторонництвом. Він запевняв, що правительство берегло інтереси держави (Угорщини), але при тим бачність звертало і на інтереси другої держави (Австрії). В борбі, яку ведено при переговорах в справі угоди, нема ані витязів ані побіджених. Обидві сторони винесли з неї користи, бо переборено трудности і пересуди, які стояли перепороною в порозуміню. Побідила гадка береження обоїх інтересів, без жертв з якої небудь сторони, не лише при спільности володаря, але й при збереженю нерозривности політичного союзу і економічної спільности.

Се рішенє в справі австро-угорської угоди, довершенє в останній хвилі перед почином нового року, дало привід віденським дневникам ріжних сторонництв до великої радости, яка проявила ся в новорічних статях. Одначе се одушевленє значно охолоне, наколи подумасмо, що довершеню між обоїх правительствами австро-угорську угоду мають ще прийняти обосторонні парламенти. Що-до угорського союму,

то нема сумніву, що Сель при всіх трудно-стях, які може ему робити кошутівська опозиція, зможе перевести ухвалу сеї угоди. Але зовсім инакше представляє ся справа в Австрії, де маємо діло з хорою радою державною, без парламентарної більшости, розбитою на многі доволі дрібні клуби і і сторонництва, загроженою до того щеческою обструкцією. Німецько-чеські переговори, які починають ся сьогодні під проводом міністра-президента д-ра Кербера, не віщують позитивного успіху, о скільки можна було доси оцінити з голосів, які відзивали ся про сї переговори з обидвох таборів. Чи Чехи не схотять додержати обіцянки, проголошеної свого часу д-ром Герольдом: «головний бій відбуде ся при австро-угорській угоді», чи возьме верх над національно-язиковими спорами спільний інтерес державний так страшно загрожений німецькою цловою тариною, се покаже ся в найблизшій будуччині.

По сеймі.

По сеймі, де воювали лише пустими фразами та викручували ся чемненькими лестоцями, прийшла хвиля рефлексії на польских людювців. Ось, що пише Kurjer lwowski про страйкову дебат в сеймі: «На жаль в сеймових промовах польских промовчано економічну сторону страйку, не порушено жадних думок, зміряючих до направи звихненого порозуміння межі працею, а капіталом, не згадано про сї проєкти, які недавно самі консерватисти голосили, не доторкнено навіть бюр посередництва праці, яке передтим уважано за дуже успішний лік, а факти визиску, яких давніше ніхто не таїв, прямо заперечено. Перед кількома місяцями найбільше консервативні часописи прецінь подавали, що визиск працюючих трафляв ся, але тільки зі сторони жидівських властителів і державців. Нині вже і жидів оправдано і стверджено, що жадного визиску не було, а всьому винна руска агітація. Побожємо ся, аби таке пониманє справи не нанесло кравви фатальних наслідків. Під свѣжим вражєнем страйку консервативні круги далеко тверезїше здавали собі справу із ситуацією».

Але що опянило — запитаємо — тоту польську псевдодемокрацію, якої речником був пос. Рувовський, що она, хотїй не інтересована зовсім в тих страйках, виступила до турнію зі страйкуючими селянами на конюку історичних спомянів та шовіністичних кличів? Та що таке було приборкзело людювців, що ніхто з них, не виступив бодай зі словом оборони і оправданя для руского хлопа та бодай лагідною пригадкою для польских дідичів, що справу аграрних страйків валежит полагодити на економічній почві?

Отсе був той злощасний шовінізм, який, по їх власному висказі, зігнав усі польскі партії в один безкритичний табір. На штучно піднесеній алярм, що мовто Русини хочуть прогнати Поляків «за Сян!», збігли ся они трівожно в одну гурму і не спостерегли ся, як ставули на службу станьчикам для їх вузкоглядних, кастових інтересів.

Але не без того, що кожда з тих партій

бажала і собі-ж спечи печеню при страйковім розгарі. Вшехполяки і справді чимало скористали при тій нагоді. Они своїм шовіністичним криком вибили ся на чоло польского руху, потягнули за собою більшу частину молодїжи, випхали свого «мужа високої науки і політики» проф. Гломбінського до державної ради, а пересунувши ся трохи «на право» задумали і шляху втягнути в свої конспіраційно-гакатистичні махінації. Чи і се їм удало ся — покаже будучність.

Людювці-ж зразу бояли ся остатись позаду в тій шовіністичній емуляції галицько-польской суспільности і зі становища зразу прихильного для страйкового руху, перейшли відтак на становишко рівнодушности, бо мовляв, їх обходить лише польський Мазур коло Ліманови, а не руський хлоп зпід Гусятини, а вкінці таки приєтали до шовіністичних цькунів. Звісний же факт, що редактор Kurjer-a lwowsk-ого, Русин з роду, Ревакович, дав свій підпис на гратуляційну телеґраму для Гломбінського.

А реальним ґрунтом, на яким наступило зближенє людювців до правлячої консервативної партії та часове завїшенє опозиції була: мазурска колонізація. Львівським людювцям за далеко ті Мазури, на яких они хотять оперти свою суспільну роботу, а до яких мустьє їздити аж поза Яло та Лежайск, они хотїли-б їх мати тут трохи близше для підбадьореня сил свого сторонництва. Тому радїсно підхопили нагоду хліборобских страйків, які поставили польских дідичів в дуже трудне положенє, обнизили ціну землі і вже справді спонукали богато земских властителів до виставленя на продаж чи парцеляцію своїх посїлостей.

Патріотичними покличками старали ся наклонити польську шляхту до дальших уступок і матеріальних жертв в користь тої мазуризації східного краю, а своїми впливами та зношеннями старали ся придбати охочих колоністів між Мазурами. В тій цілі п. Стапінський поїхав був, як звісно, аж до Америки, а краввий виділ дав ему субвенцію. Книгвня Чарториска обіцяла ему, що з ненависти до Русинів буде спродавати свою землю Американцям, а парцеляційний банк, краввий виділ і шовіністи — дідичі в роді пп. Ценьського і Целецького мали покласти дальші підвалини для будучого зросту польского людювого сторонництва на Руси.

Однак соймова сесія розвіяла ті рожеві надїи пана Стапінського і тов. Польска шляхта змїркувала, що в приходом Мазура на Русь скінчили би ся для неї гарні дні рабункової господарки на копт убогого, безпорадного, незорганізованого сільского населеня. Мазурови не лише треба би віддати дешевше землю, але еще і виставити косяцолок і школу та преготовити ся в будучині до удержаня парафії, а на домір всего той сам Мазур був би найскоршій до дальших страйків, та до веденя опозиції, якою вже нераз польскі людювці стани недогідні менерам галицько-польской політики.

І тому всі польскі бесїдники в сеймі старали ся затропути ніжнійші струни, лагодити остроу аграрної квестії, виявляти свою прихильність до руского людю, якого збаламутили лише его проводирі та боронити надїи, що більше вже страйки не повторять ся. Очевидно се не на руку людювцям, бо коли намісник заявив, що дванадцятий сїні на ланах при живих є зовсім відповідною заплаатою для робітника, то у них

никла надія, щоби на такі заробкові услівя пхав ся туг Мазур.

Так отже ціла справа вертає знов до того вселюдского і єдино справедливого становиска яке ми заняли в справі кольтурної як і спровадження робітників: що передовсім після божого і людского права є обовязком кожного давати заробок місцевому населению, якої небудь оно не було-б народности. У нас нема даних до іміграції, тому ані така заробкова, ані поселенна іміграція неможлива. Хто є підирас штучно, сей доускає ся злочину проти краю і обох народів, краю і держави. Тут нема иншого виходу — як се вже і провідів Kurjer lwowski — як поладнати заробкові і аграрні відносини на основах людяности і справедливости.

НОВИНИ.

— Календар. В неділю: руско-кат. Анастасії; рим.-кат. Тита. — В понеділок: руско-кат. 10 муч. критских; рим.-кат. Емилії. — Вівторник: руско-кат. Навечере, Евгенії; рим.-кат. Трез Кор.

— **ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.** При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скорі відновлені передплати, зглядчо о вирівнані залеглостей, бо на кредит не будемо висилати часописи.

— **ВПрессы.** Митрополит Шептицький і архієп. Більчевський одержали титул тайних радників. З сею гідністю, як звісно, вяже ся титул ексцеленції.

— **Цісар жертвував** з приватних своїх фондів 200 К церковному комітету в Петрикові, тернопільского повіта, на докінченє будови церкви.

— **З львівского „Сокола“.** Вправи членів і учеників застанаює ся задля днів святочних від дня 6. сїчня (вторник) 1903. р. до 14. сїчня (середа) включно.

— **Вечерничі з танцями в Перемишлі.** Товариство „Руских Женци“ в Перемишлі і „Основа“, тов-о слухачів політехіки у Львові, уряджують для 4. лютого с. р. в Перемишлі великі вечерничі з танцями. Дохід призначений на біду шкільну молодіж. Спільний комітет приготує сензаційні несподіванки і докладає великих старань, щоби забава випала як найліпше. Дуже ориґнальні порядки танців власного виробу наших техніків. Артистичні запрошеня висилають тими днями Тов-о „Руских Женци“ в Перемишлі і „Основа“ у Львові, ул. Льва Савіги ч. 19. Хто би не дістав запрошеня, зволить зголосити ся до згаданих товариств.

— **П. Модест Менціньский** сьпівав вчера на пробі Льогенгріна і викликав сензацію так своїм сьпівом як і обдуманю, стилеву грою казочного, німецкого героя. Польска преса, заповідаючи его виступ, називає сей день артистичним пиром для Львова, хотия Льогенгрін вже таки добре обіграний і мав знаменитого виконавця в особі тенора Бандровского. Однак в п. Менціньским заповідають артиста, який має всі дані,

щоби небавом побити свого славного попередника, так як се вже зробив у Франкфурті, де після него сьпівав цілий сезон з великим powodzeniem.

— **Клопоти з театром** мають обі столиці нашого краю, бо оба директори, так у Львові як в Кракові, не платять місту згодженого чиншу та инших належитостей як за сьвітло, опал і др. І тут і там радять комісії над способами будучого веденя театрів і не можуть нічого придумати. Як зачуваємо, повстав проєкт, щоби з новим контрактным роком дир. Павліковский переїє ся до Кракова, а львівский театр щоби обняла славна колісь артистка п-ні Моджевска. П-ні Моджевска перебувала довгі часи на англійских сценах і не може знати ані місцевих обставин, ані навіть сучасної польської літератури і драматичних артистів. До того она числить тепер понад 65 літ, і як несе вістка, через виставне жите надшарпада значно масток, який здобула була в артистичній карієрі. Чи серед таких обставин повіренє такого скомплікованого апарату, як львівский театр, женцині та ще в таким старечім віку — дарма, що она артисткою — є оправданим способом для санації і раціонально зародою правильного веденя щедро субвенціонованої краєм — отже і руским грошем сцени, нехай роздумують єї, що журять ся судьбою руського театру, який прецінь ані не поглосить стілько субвенції, ані не прилосить стілько дефіцитів...

— **Польска Г. К. Т. в Гімназиях.** Під сим заголовком помістили ми в 284. числі нашої часописи виїмок з викладу історії п. М. Сівака, професора IV гімназії у Львові. Проф. Сівак порівнюючи борбу Французів і Німців о Альзацию і Лютаринґю з відносинами в Галичині, мав сказати, що „в Галичині справедливість мають Поляки, бо Галичина є польска земля, а лише Володимир відібран єї безправно від Поляків“. В тій справі просить нас Впр. о Крипякевич, катехит IV гімназії, зазначити, що проф. Сівак зовсім не говорив на згаданім викладі, що „Галичина є польска земля та що ту Поляки мають справедливість“, але що такий зворот виїшов лише з лихой інтерпретації его викладу. — Помыняючи се, мусимо заявити, що виклад професора, передовсім в так дразливій справі, повинен бути так ясний, щоби ученики не могли его собі двозначно пояснити.

— **Чи руский наїд є мертвою брилою?** З Горжани великої, рудецкого повіта, доносять нам, що звітдам учацає до шкіл позамісцевих учеч.:
на львівский університет 1
до рускої гімназії у Львові 4
до учит. семинарії 1
до нар. школи в Комарні 2
до кошарської школи в Рудках 1

— **Виділ Руского Тов-а педагогичного** просить руску суспільність, щоби численно вписувалась в члені Тов-а, вирівнувала залеглости, відновляла і зголошувала пренумерату на „Учителя“ і „Дзвінок“ і присилала всякі гроші і датки на адресу: А. Алиськевич, ул. Кльоновича ч. 7.

— **П. Гломбінському в альбом.** Гакатистичне Towarzystwo Szkoły ludowej, якого метою є між иншим польонізувати східну Галичину, за-

ложило свою читальню в Олекої кол. Козої і устроїло навіть два відчити в сій читальні, розумієсь, по польски „про одбудованє ойчизни“. Коли заповіджено приїзд делегата з Козови з третим відчитом, члени читальні латиняки — с. є частини з тих 1 1/2 мільонів Поляків, що їх начислив проф. Гломбінський — заявили, що побють прелзгентів, коли ще раз відважась приїхати і нудити їх відчитами проякусь Польщу. Так доносить Dziennik polski і жаліє, що члени читальні, замість бути вдячними колівскому „колу Tow-a Sz. L.“, грозять прелзгентам, що поломлять їм ребра, коли прийдуть.

— **Відважний обманець.** З Мшани долішної пишуть нам: В нашій околиці малисьмо незвичайного гостя. Огсе молодий, 30-літний чоловік, раз назвица Гродґер, другий раз Скушинський, раз залізничий механік, другий раз комісар ліманівского староства або кінцєніст намієництва, їздив підводми від громади до громади, вступав до шкіл, переглядав шкільний інвентар, стгавав шкільні залеглости, скликавав вїттів і відбирив від них гроші. Удало ся се єму в Вільшівці, в великій Порубі і Медведьові, де скликавши людей, забрав від них належні громадські залеглости, а від вїттів взяв посмертну княжку, кажучи собі дати 7 К на нову, котру обіцяв прислати за 3 дні. Відтак прибув в ночи до Подобина яко „комісар“ і піднесеним голозом заявив, що має приказ від старости (котрий як раз був тоді в Медведьові) стягнути сейчас від віта всякі залеглости. Настрашений вїт віддав єму 40 К а на жаданє повітзваня, одержав відповідь, що дістане его 16. сїчня. „Комісар“ гроші забрав і відїхав, а вїт пішов оповісти о сій незвичайній справі сотрудинок з Медведьова, о. Олексови. Сей одтак, знаючи склад ліманівского староства, подумав ся обманьства і вислав сейчас вїтга до долішної Мшани з донесенем сего жалдирмерія. Тут показало ся, що сей „Гродґер—Скушинський“ є скінченням обманцем, котрий натягав вїттів, парохів і учителів. Пошукочаня жандармерії увїтчали ся успіхом, нана „комісари“ прилапано в Кальварії і замкнено до вязниці в долішній Мшані. Однак і тут не забув він на свій штурдерний дар, вивалив дверцята в печі, виліз на двір і процав.

— **Що вільно жидам — не вільно Русинам.** З Заліщик доносять, що в тамошній народній школі, яка стоїть близько староства, відбувало ся оводі в ночи жидівске весіле. Цілу нічку жидівки і жиди вибивали гонки в школі, а рано відбувала ся вже наука в тій класі. Діти прямо дусили ся від уоничого запаху чеснока і цибулі, характеристичного семітської расі. Видко, що місцева рада шкільна мусіла дозволити на справленє весіля в школі. Але найбі так Русини просили о дозвіл відбути в школі які збори або устроїти представленя, то певно, що не позволено би.

— **Перехитрив.** Бурский генерал Девет написав дуже цїний твір про послідну бурско-англійську війну і зичішов собі в Липску накладчик Сівінну, котрий обовязав ся контрактом заллжати Девето ли за его книжку, котра коштує 12 марок і 50 фенків 42.000 марок (50.400 К), а крім то-

Памяти М. Шашкевича. *)

Вдячна людска суспільність відкладала й відкладає з числа днів призначених будьто тяжкій праці на хліб насущний, будьто Богови, деякі дні, деякий вільний час — памяти славних, заслужених коло неї мужів.

Перш за все достунають єї чести ті мужі, що ввели суспільність або її поодинокий народ на нові дороги, що посунули его культуру значно наперед і взагалі ті, що коло суспільности або народа значно заслужили ся. Такими мужами для нас є Котляревский, Шевченко, Драгоманів, Федькович, — визначно для Галичини — Маркіян Шашкевич.

Сему то остатному призначили ми нинішну днину. Помынувши вперед християньским способом его душу, зїйшли ся ми тепер роздумати спільно над тим, кого память ми нині обходимо, чим він нам прислужив ся, та які овочі з его праці. Ми з відчитів нині почуємо про найважнійші, засадничі питання нашої національности, про ціле взагалі наше народне жите, в яким Маркіян Шашкевич грає визначну ролю яко ініціатор, яко родич сего житя для Галичини.

Вперед однак пригадати собі мусимо, яка властива ціль поминков таких мужів, як М. Шашкевич? Ту не розходить ся лише о вдячність. В сїм поминьальнім акті містить ся ще инша,

важнійша, глибша причина. Помынаючи память якого славійшого мужа та пригадуючи его великі коло народа заслуги — ходить нам передовсім о те, аби поставити собі его як примір, якого маємо наслідувати. В таких хвилях розпам'ятування стоїть нам перед очима ціла Україна — неначе нива, яку розпочав орати гавда, але лише розпочав, лише вказав дорогу, спосіб, як другі мають єї дальше управляти. Ми бачимо, як чим раз більше людей, чим раз більше робітників береть ся в слїди першого орача до роботи, але нива занущена, заросла хабаєм, тож управленє єї вимагає рук і труду немало. Ми бачимо, кілько ще робітників потрібно, кілько сили, кілько енергії, кілько витревалости, аби нивка та наша виглядала так, як виглядають єї сусїдки.

Над сим всім повинні ми викликати в своїм серці відповідні рефлексії. Такий з одного боку мізерний, такий нужденний образ повинен збудити в нас огненну енергію, витревалу завязність і завязту витревалість до народної роботи, а з другого боку деякі потїшаючі, додатні успіхи — мають піддержати в нас надію, а ще більше — віру в нашу будучу побіду.

Такі поминки отже крім віддана слави заслужі, мають рівнож — і о се передовсім ходить — принести користь нам самим, принести користь цілому народови.

Вертаймо до річи!

Хто був М. Шашкевич? Пригадаймо собі з історії літератури. — На Україні повстає народна література при кінці 18. столїтя, приготуєлена писанями Климентія Зиновієва, Грицька

Сковорода, Климовского і т. д., доки не появляється ся Енеїда. В Галичині, занятій 1772. р. Австриєю, видно, також слїди недалекого пробудженя. Ту поки-що панує польска мова і польонїзм абсорбує щораз більше сили рускої інтелігенції. В перших початках нашого столїтя їде до віби ліпшого. Польска мова помало уступає иншій — але й ся инша також не своя, чужа, не менше небезпечна національній ідеї, як і польска. Сею мовою була мова церковно-славянська. Таке уживанє мертвої, чужої мови могло лише прискорити успіхи польонїзації.

Але незачно починають рускі учені і писателі звертати увагу і на народну мову. Іван Могильницький ладить руску граматику і розправу о рускій мові та укладає книжки для народних шкіл. Йосиф Левийкий пише перший стишки народною мовою р. 1822. Слїдують виданя народних пісень Hüttner-а, Зубрицкого та Вацлава Залеского. З України доходить збірники Данилова, Цертелєва, Максимовича та Срезневского.

Під впливом отсих передовсім народних пісень витворилась в Галичині нова руска письменність. Першим робітником в сїм напрямі був Маркіян Шашкевич. Він отже перший у нас поставив ясно справу народної мови, він перший ясно зрозумів те, чого ще не розуміють деякі тупі голови до тепер, по 60 літах, те іменно, що всяка література, якого небудь народа, коли хоче бути живою, мусить опирати ся на живучій мові тогож народа. Всяка мертвеччина, всяка чужа, непотрібна, штучно акомодована та в цілях агітаційних між народ ши-

*) Відчит д. Я. Юлева на літературних вечерницях в духовній семинарії у Львові 1900.

Наука, штука, література.

— **Із нашого театру.** (Допись з Коломиї). Віторкове представлення (23. грудня 1902.) розпочало ся знаменитою комедією Фредри: **Consilium facultatis**. Невичернаний гумор, комізм ситуацій та достроєна до них гра артистів — зложили ся на бездоганну цілість. Незрівняним «хорим» був п. Гембіцкий (Барон), також були й оба лікарі» п. Стадник (Герасимович), п. Петрович (Кульмацкий) та Нижанковський (Ріпак). Дуже добре були також заступлені ролі Зосі, Самуїли, Івана і Катрі пп. Стадниковою, Стефановичевою та Юрчаком і Левинець.

Відтак пішла прем'єра: **Будка 27**, нова одноактова драма д-ра Івана Франка. Прокіп Завада, багатий вдовець (п. Підвисоцький) рад би оженити ся, бо-ж жінка мужикова кочне потрібна, та Прокіпови «пала в око» молоденька Зося (п. Стаднікова), дочка будника Пайька Середшого (п. Нижанковський) і його жінки Олени (п. Осиповичева). Ось запросив він обі жінки до себе на роботу, та ще перед вечером обдуривши, відводить їх аж до будки і виявляє свої наміри вперед родичам а відтак і Зосі. Родичі на предлоги богача згоджують ся, тільки Зося тому противна, вона-ж любить молодого парубка Гната Сиротюка (п. Петровича). Остаточню обіцяв віддати свою руку Заваді але тільки тоді, якби єї Гнат покинув. Завада, щоб дати доказ своєї любови до неї — обіцяє таки зараз зробити в селі інтерцизу і запасати в ній половину свого маєтку Зосі. І се як-раз спричинює вище наведену обіцянку Зосі. Батьки єї враз із Завадою ідуть в село списати інтерцизу, а Зося остає дома, щоб виставити ліхтарню проти тягарового потягу, що має зараз надіхати. От і надходить Гнат і обов'язує Зосяю журити ся своєю важкою долею, аж ось надходить нова особа, жабруча баба Кеєня (п. Стефановичева). Про неї вже згадував перше Завада, се була його давня любка також будникова дочка, що колись був у тій же 27 ії будці. З нею любив ся колись Завада, звів єї і — покинув. Кеєня прогнана з хати, топить свою дитину і осоромлена йде закована з села, а у Прокіпа єї серце не здригнуло ся. Тяжко відкокутовала Кеєня свою провину в тюрмі і в шпиталі, де пробула кілька років, зійшовши з ума. Отсе все розказує вона молодцям і наводить жаль на їх душу. Вона нині приходить пімстити ся за всю свою кривду. Росюю стелить ся голоз потягу, що далеко десь надходить. Ліхтарню заєвічено; Зося з Кеєнею йдуть у хату. Завада, зробивши інтерцизу випередив будників, які випили по чарчині у селі, ідуть до нових домів — і час: той хоче використати на розмову з Зоसेю, яку викликає із хати. Та з будки виходить Кеєня. Підпитий Завада спершу єї не пізнає та вона кидає ся на него, пригадає всі єго злочини. Осоломлений тим всім Завада, наде долів та тягачою ся із Кеєнею, зеувають ся на шлях, а потяг, що надбігає шинами, роздавлює їх обох, переводить Кеєняну пімсту мов караюча рука справедливости. Отсе коротенький зміст драми.

Рама одноактівки за вузкі для него, не вся акція розвиваєть ся перед очима глядців, багато треба вияснити розмовою — через те перша половина «Будки ч. 27.» виходить доволі мала. Неpravдоподобно коротким виходить час, підчас якого ідуть Середущі і Завада в село писати інтерцизу а навіть вертають ся. Пімета Кеєні, заведеної любови, по многих літах — се дуже романтична історія, бож і се дивно, що Завада, молодший хлоп, дає ся повалити слабій Кеєні, дарма, що він трохи п'яний. Коли смерть глядять в очи — тоді чоловік збирає всі свої сили, щоб лиш спастись від неї. За те виведене отсеї драми на новім тлі, небачена дося обстановка і думка та, що всяка провинна важко буде на кривднику відомщена — роблять велике вражіння на публіку, тож принала вона новий твір нашого геніяльного письменника горячими оплесками. На грі артистів було дуже слідно, що се прем'єра. Видно, що не зовсім ще увійшли они у свої характери, та се з часом повинно, уступити. Єдино без закиду була п. Стефановичева, що і голосом своїм і рухами виовні відтворила психічний стан Кеєні. У грі п. Підвисоцького развили трохи монотонні рухи, що дуже нагадували Хому із «Гриця». Будник надто «дулав» голосом свою роллю. Зося дуже часто місто драматичного настрою — викликувала сьміх. Ролі Олени й Гната вже такі, що там годі акторови розвинути свій талант.

На кінець почули ми «новість» у нашому театрі, давню комедію Старицького п. з. «Як ковбаса та чарка, то минеть ся і сварка». Головний сюжет: гнів і перепросиня Шпоноки та Шила. дуже характеристичні та гарні. За те в побічних додатках як в ролі Степана є перець зовсім несмачний. Гра артистів була дуже добра. Із мужеських роль визначали ся пп. Гембіцкий та Нижанковський в ролі Шпоноки й Шила. Добре грали також п. Рубчак (Степан), п. Захарчук (Потан), п. Юрчак (Гаврило) та п. Кривенько (Андрій). Прегарною шыкарочною була п. Рубчакова, до повної температури гри прилучили ся ще гарні співки та дуже старанне

го ще в д кожного проданого примірника по півтора марки. Хитрий накладчик виплатив Деветови лиш 30.000 марок, а відтак став крутити і не хотів більше заплатити. Тимчасом ось що показало ся: хитрий накладчик видав без відомости і позволеня Девета другу книжку ніби то для молодіжи, в котрій трохи коротше переповів то само, що було в головнім творі генерала і ту книжку продавав вже значно дешевше, бо лиш по 4 марка 50 феніків. Річ очевидна, що на сю другу книжку був більший покуп і Свінна заробив і на ній, а тепер не хоче Деветови заплатити то, до чого обов'язав ся. Справа ся прийде тепер перед суд. Оттак роблять не бідних Бурах інтереси не лиш їх вороги Англіїці але й їх приятелі Німці!

— **Нові мундури.** Прибічна сторожа Папа, т. з. ватиканська гвардія, одержала нове умундруване, а іменню червоні, золотом дямовані мундури, білі, лосьові сподні і чоботи давних карабінерів. За накрите голови служать сталевий шолом, прикрашений кінською гривною і біложовтою китицею в нер.

— **Ц. к. Дирекция залізниць державних у Львові** оголошує:

За призволом ц. к. Міністерства залізниць державних з дня 27. грудня 1902 ч. 58070 заведено в наслідок трудностей рухових з причини свіжних завій, з днем 23. грудня 1902. аж до відкликання, на всіх шляхах ц. к. залізниць державних в Галичині і на Буковині а також і на шляхах приватних, будучих під зарядом державним, при пересилках так в руху австро-угорським як і межинароднім, побіч існуючих вже тарифових продовжень речинця доставки, дальше хвилеве продовження, а іменню для звичайних посилок о 48 годин а для посильних посилок і живих звірів о 24 годин.

— **Родимці! Памятайте на бурсу Руского Товариства педагогічного у Львові!**

Посмертні оповістки.

— **О. Амарозий Крушельницький**, парох в Білій коло Тернополя, батько славновісної співачки оперової п-ни Саломеї Крушельницької, щирій труженник на народній ниві, упокоїв ся дня 31. грудня 1902 в 51. році житя, а в 26. році сьвященства. Похорона відбули ся нині. В. с. п.!

— **Іван Бахницький**, ц. к. почмайстер в Лужаках на Буковині, упокоїв ся по довгій і тяжкій слабости, д. 29. грудня, в 70. році житя. В. с. п.!

— **Померли:** В Київі Теодор Я. Фортинський, б. ректор київського університету і звисний ворог всего, що українське.

Дня 10. грудня помер нагло в Київі на удар серця актор і автор російських і українських штук драматичних, Н. М. Качинський. Родив ся він 1859. р. в Каменці Подільській і тут вступив до театру. Покійний написав кільканацять російських штук, котрі сам переклав на українську мову.

рена, аби не знати яка гарна, сьвітова та богата мова, прийати ся не може. «Живий народ бажає лиш живого. Наш народ — се лиш один стан, одна кляса — кляса хлопів, тож і мова нашої літератури нишою бути не може, як лиш хлопською». — Так говорив здоровий розум Маркіянова.

Заходило лиш питання, чи на тій хлопській мові можлива є література в правдивім значіню слова? Маркіян Шашкевич доказав сего в практиці. «Він,—як каже Яків Головацкий—показав живим приміром, як можна взнести ся високо, як можна своїм нарідом без чужої примішки і найвисні понятя о Бозі гладко виговорити, та ще як сильно, як мудро, як основно».

І в сьм як-раз головна заслуга М. Шашкевича, що він зриває з дотеперішнім середовічним макаронізмом і подібно як на російській Україні Котляревський стаєть ся основателем галицько-української літератури, літератури живої, народної.

І зерно посіяне Маркіяном приймало ся серед нашої інтелігенції. Народна наша література розвиваєть ся гарно, хоч тисячні перешкоди стоять їй на заваді.

Який стан нашої літератури тепер — ми се добре знаємо. Чи ся наша література, поперед всего новіша, з своїм напрямом, з своїми течями, та з своїми цілями відговідає ідеалам Шашкевича, чи она вірна своїй первісній основі, про се поговоримо.

(Конєць буде).

характеризоване. Дрібну роллю Приськи відіграла п. Марусина. Згадаєм ще лиш, що розставка осіб на сцені не все була добра, через довший час прм. ідять проїжджі обернені плечима до шыкарки, коли вона місто за ними сідти і з поза плечий говорити, могла бя сідти в якому иншому місци. Се на увагу впорядчиків вистави. Публіка видно трома попередніми представленнями, що йшли раз пораз, надто виспожила свою фінансову спромогу, так, що зовсім не дописала.

Трійну гільтайську, що йшла 25. грудня 1902. відіграно загалом дуже добре із всякою старанністю, належною вервою і гумором. Подбати-б лиш годило ся о справленє давнього єї переводу, який ще заносить кацащиною, якої не повинні уживати навіть і «гільтай». Із артистів визначив ся дуже гарно п. Петрович в ролі шевця та п. Гембіцкий в ролі кравця а також п. Стадник як столяр. Всі прочі ролі були також коректно виконані.

Коли театр сповнює свою місію цивілізаційну, то се мож сказати про пополудневе представленє **Невольника** дня 26. грудня 1902. Сяла була виповнена по береги, головою селянами. Гра артистів була знаменита, вільна від усіх ошибок, про які б ми не згадували в рецензії з першого представлення. Із приємностию зложив би я своє сатиричне перо, колиб послідній хор «Боже єдиний» був троха ліпше виконаний. Публіка селянська була виставою одушевлена, а дирекция нашого театру не повинна ніякого міста скривдати, не виставивши у ній «Невольника» по знижених цінах для селян і міщан.

Олег Саруп.

— **Репертуар Львівської Фільгармонії.** В суботу 3. сьчня «великий концерт фільгармонічний» при співучасті Леопольда Годовського, п'яніста. Програма: I. 1. Моцарт: Увертура до оп. «Страшний двір». 2. Чайківський: Концерт, відіграє в тов. орх. Л. Годовский. II. 1. Saint-Saens: Симф. поема «Молодість Геракла». 2. Чайківський: Світа з балету «Товчок». III. а) Шопен: Ноктурна, Прелюдія, Етюда, б) Вебер-Годовский: Рондо, відіграє Л. Годовский. 2. Двожак: Увертура «Дема моя вітчизна».

В неділю 4. сьчня «фільгармонічний концерт» при співучасті Вілле Бурместра. Програма: I. 1. Моцарт: Увертура до оп. «Галька». 2. Чайківський: Концерт, відіграє В. Бурместер. II. 1. Чайківський: Світа з балету «Товчок». 2. Бетговен: Соната D-dur, відіграє В. Бурместер і Маєр-Малер, п'яніст. III. 1. Венявський: Фантазія «Фавст», відіграє В. Бурместер. 2. Бізет: Увертура «Вітчизна».

В понеділок 5. сьчня великий концерт симфонічний, під дирігентурою Рішарда Штрауса, попереджений відчитом А. Хибінського «Про Рішарда Штрауса». Програма: I. 1. Бетговен: Симфонія ч. 5. II. 1. Р. Штраус: Сцена любовна з поемату «Feuersnot». 2. Р. Штраус: Симф. поемат «Дон Жуан». III. Р. Штраус: Симф. поемат «Смерть і визволенє».

Телеграми.

Будапешт, 3. сьчня. Вчєра відбула ся кабінетова рада, на якій п. Сель здав справу з ходу послідних угодових пересправ і повідомив міністрів про заклочене австро-угорскої угоди.

Відень, 3. сьчня. Fremdenblatt доносить в справі угоди, що на разі треба вдоволити ся урядовим поясненем, що при заклочуваню угоди ідея політичної гідности спільної монархії зовсім побіділа та що важні інтереси Австрії при обопільній умові достаточню обезпечено.

Дрездно, 3. сьчня. Саксонський король перебув минулу ніч добре. Замітне поліпшенє в єго здоровлю.

Тангер, 3. сьчня. Мароканський султан, проти якого вибухнуло повстанє, має всего 15.000 війська і находит ся в прикрім положеню. Повстанці мимо побіди не облягають столиці, міста Фезу, бо не стало їм провіанту.

Софія, 3. сьчня. Болгарія виповіла торговельний договір Австро-Угорщині.

Відень, 3. сьчня. При вчєрашнім тягненю лосьів австрійського Червоного Хреста упала головна виграла 70.000 К на с. 120 ч. 23; 2.000 К виграла с. 2.098 ч. 15.

Краків, 3. сьчня. При вчєрашнім тягненю лосьів міста Кракова головна виграла 50.000 К упала на ч. 33.581; 6.000 К виграла ч. 28.996; по 1.200 К виграло чч. 3.335, 15.555, 32.433, 31.603, 39.351.

Відень, 3. сьчня. При вчєрашнім тягненю лосьів кредитових (Credit Lose) головна виграла

300.000 К впала на с. 2.900 ч. 45; 60.000 К виграла с. 2856 ч. 12; 30.000 К виграла с. 1478 ч. 89.

Надіслане.

Спеціаліст недуг горла і грудий

Др. ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ

довголітній лікар клінічний і заведений ліничного в Шавниці, ординує постійно у Львові, ул. Корняків ч. 1, II пов. (Народний Дім).
11(19-?)

Льоси на сплати місячні з правом до виграних по злочину першої рати поручає банковий дім Шіц і Хаєс (Schütz і Chajes) у Львові пл. Марийскі ч. 7. Купно і продаж ефектів, льосів і монет. Виплата купонів. Безплатна ревізія льосів і ефектів. Проспекти висилає ся оплатно.
6(36—50)

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна
Найславнійша програма!
від 1. до 16. грудня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. н.
1) Увертура. Реклямограф. 2) Gizela Konrady, тирольська співачка. 3) Ernesto Felden, блискавичний трансформатор. 4) Hohenfels, польська співачка. 5) George Jackson, мурин-ексцентрик. 6) Дружина Александров, українські співачки і танцюристи. 7) Орхестра. 8) Арабська дружина Hadji Mohamed. 9. La belle et Celebre Heliosa Titcomb, зі своїм тансером Стефаном Moscagno полуднево-американська співачка і тансерка. 10) Григорий Hartman, ілюзіоніст. 11) Американський біоскоп, Алї Баба і 40 опришків. 12) Марш.

Що дня о 8. год. вечером велике представлення. В неділю і свята два представлення. Що п'ятниці High-Life представлення. Білети вчасніше можна замовляти і вабути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

УНТЕРМЕНАУСКА ФАБРИКА ВИРОБІВ З ГЛИНИ
ІВАНА КНЯЗЯ ЛІХТЕНШТАЙНА
Unterthemenau bei Lundenburg, поручає:

ПАНТИ КАФЕЛІ І МОЗАЙКОВІ, призначені яко найліпшої якості, о річчї й продукції 10 мільонів шиллг; дальше: НАМІННІ РУРИ І ПОМІВАНІ ЦЕГЛИ, РУРИ ДО АРЕНОВА-НЬ, ФАЛЬЦОВАНІ ДАХІВНІ, ПОЛІВАНІ І НЕПОЛІВАНІ ПАНТИ СТІННІ, ДАХІВНІ ЦИНКОВАНІ.
Ілюстровані цінники даром і оплатно.
Число робітників 700.

8 (9—24)

РІК ЗАСНОВАННЯ 1892.

Товариство взаїмних обезпечень

Львів, ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

є одним руским Товариством асекураційним.

Фонди „Дністра“ з днем 31. грудня 1901.

Дністер

Фонд резервовий	386 402 кор. 83 сот.	} разом 645.383 кор. 59 сот.
Резерва премій	205 227 „ 1 „	
Резерва спеціальна	6 000 „ 1 „	
Фонд емеритальний	47.753 „ 76 „	

„Дністер“ обезпечує будинки як також збіжжє і нашу против шкід огневих. Всі три ВП. Ординарияти припоручили „Дністер“ Веч. Духовенству і всім вірним.

Оплата премії в „Дністрі“ є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє

„Дністер“ межі своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. вивозить зворот 8%. Шкоди виплачує „Дністер“ дуже скоро, а оцінку шкід переводить разом з делегатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив „Дністер“ 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члени „Дністра“ можуть без перешкоди затягати позички в Банку краввім і касах ощадности, бо каси ті приймають поліси „Дністра“ при позичках гіпотечних.

На жите можна обезпечити через „Дністер“ — капітали на дожиттє, посмертні капітали, посаги, ренти і т. д. — краківскім Товаристві, а з провізії від тих обезпечень відступає „Дністер“ часть на рускі добродійні ціли.

Агенції передає „Дністер“ радо селянам, господарям, особливо де нема „Дністра“. Агенти заробили 349.486 кор. провізії.

Селяне! убігайте ся тільки о агенції „Дністра“.

ВІД ОГНЮ ОБЕЗПЕЧАЙТЕ СЯ ТІЛЬКО В „ДНІСТРІ“.

НА ЖИТТЄ ОБЕЗПЕЧАЙТЕ СЯ ТІЛЬКО ЧЕРЕЗ „ДНІСТЕР“.

Всілякі КУПОНИ

вильосовані

цінні папери

виплачує без потручення провізії або коштів

Контора виміни

п. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного.

Дарунок на Сьвята!

В розкішній оправі з англійского полотна з золотими витисками

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ ЛЬВА ЛОПАТИНСЬКОГО

(БЕАТА і ГАЛЬШКА, трагедия 5 акт. — 1 К; ДО БРАЗИЛІЇ! драма 4 акт. — 90 сот.; КОНКУРС НА МУЖА, комедия 5 акт. — 70 сот.; СВЕКРУХА, комедия 3 акт. — 60 сот.; ЯБЛОЧНИКАР, комедия 1 акт. — 40 сот.; ПЕРШИЙ ГОРАЛЬНИК, фантаст. картина 3 відсл.)

Всі ті твори разом замовлені у автора лише **2 кор.**

Оправлені в елегантну окладинку з англійского полотна з золотими витисками

3 кор.

Найновійша комедия „Парація“ при замовленю у автора 1 К (знижено на половину), в розкішній оправі 2 К.

На пересилку поштову треба окремо залучити 10 сот. Адреса: пл. Домбровского ч. 1.

Дарунок на Сьвята!

Збогатити ся

в добру а дешеву книжку рад би кождий.

Тож звертаємо Вашу увагу, що такою книжкою є:

„Народний декляматор“

На 322 стор. читного друку містить 107 ріжнородних деклямацій, перворядних руских поетів. У вступних замітках пояснено звязко:

- I. Що і як деклямувати?
- II. Як устроювати народні вечери?

Ціна примірника оправленого в елегантне полотно з витисками вносить лиш 1 К 20 сот.

З огляду на ті всі прикмети повинен „Народний декляматор“ находити ся в кождій рускій хаті.

Просить ся замовляти у накладовій книгарни Якова Оренштайна в Коломиї, (Ринок).

20(4—6)

З причини великого запасу

цукрових приокрас до прибраня

БОЖОГО ДЕРЕВЦЯ

продає по цінах власного кошту на вагу, штуки як також готові сортименти по 1 зр., 2 зр., 3 зр. і више

фабрика десерових цукрів і сухарків до чаю Іван Гефлінгер у Львові — Театральна 8. 23(1—1).

Читайте!

Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кождій рускій хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗИЇ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнійшою окрасою руских хат. Папір веліновий, формат на взір європейських клясиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланем 2 кор. 30 сот. на адресу: КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ (Ринок ч. 10.).

Видає і віддає за редакцію Лев Лопатинський.

З друкарні В. А. Шийкєвского.